

ZASADY CERTYFIKACJI SYSTEMÓW ZARZĄDZANIA BEZPIECZEŃSTWEM

INFORMACJE DLA ARMATORÓW

W uzupełnieniu do innych zadań wykonywanych na rzecz administracji morskich wielu krajów, PRS S.A. oferuje polskim i zagranicznym armatorom certyfikację systemów zarządzania bezpieczeństwem na zgodność z wymogami *Kodeksu ISM*.

PRS S.A. posiada system certyfikacyjny oparty o Rezolucję IMO A.913(22) – „Znowelizowane wytyczne do wdrażania przez administracje *Międzynarodowego kodeksu zarządzania bezpieczeństwem (ISM)*” oraz wykwalifikowany, kompetentny personel odpowiedzialny za bezstronne przeprowadzanie procesu certyfikacyjnego przedsiębiorstwa żeglugowego i zapewniający poufność każdej informacji i dokumentacji przekazanej podczas auditu.

PROCES CERTYFIKACJI

Stosowane określenia

Międzynarodowy kodeks zarządzania bezpieczeństwem (Kodeks) – Międzynarodowy kodeks zarządzania bezpieczną eksploatacją statków i zapobieganiem zanieczyszczeniu, który został przyjęty na 18 Sesji Zgromadzenia Ogólnego IMO, łącznie z późniejszymi zmianami wprowadzonymi przez IMO.

Armator – właściciel statku lub jakakolwiek organizacja albo zarządca lub czarterujący statek, przyjmująca od właściciela odpowiedzialność i wszelkie obowiązki związane z eksploatacją statku oraz pełny zakres odpowiedzialności przewidziany w *Kodeksie*.

Administracja – rząd państwa, którego flagę statek ma prawo podnosić.

Uznane organizacje (RO) – organizacje uznane przez administrację do wydawania w jej imieniu *Dokumentów zgodności* i *Certyfikatów zarządzania bezpieczeństwem* na podstawie Rezolucji A.739 (18) – „Wytyczne do upoważniania organizacji działających w imieniu administracji”.

System zarządzania bezpieczeństwem (SZB) – struktura organizacyjna, podział odpowiedzialności i uprawnień, procedury i zasoby umożliwiające zarządzanie bezpieczeństwem.

Księga zarządzania bezpieczeństwem (KZB) – dokument określający politykę bezpieczeństwa oraz opisujący system zarządzania bezpieczeństwem u armatora.

Audit certyfikacyjny – pełne badanie systemu zarządzania bezpieczeństwem armatora i/lub statków w celu ustalenia, czy stosowne wymagania Kodeksu są spełnione. Audit ma na celu wydanie odpowiedniego certyfikatu.

Audit okresowy/pośredni – okresowe badanie mające na celu upewnienie się, że system zarządzania bezpieczeństwem funkcjonuje efektywnie oraz sprawdzenie efektywności wprowadzonych zmian. Audit ma na celu potwierdzenie ważności posiadanego certyfikatu.

Audit odnowieniowy – pełne ponowne badanie systemu zarządzania bezpieczeństwem, które prowadzi do wydania nowego certyfikatu.

Audit dodatkowy – ocena skuteczności przeprowadzonych przez armatora działań korygujących w odniesieniu do dużych niezgodności, niezgodności lub zmian wprowadzonych w SZB. Audit może mieć również na celu konieczność szerszego zbadania wybranych fragmentów lub całości funkcjonującego systemu zarządzania bezpieczeństwem oraz ustalenia działań korygujących.

Niezgodność duża – odstępstwo, które może prowadzić do poważnego zagrożenia bezpieczeństwa na morzu, bezpieczeństwa ludzi lub środowiska morskiego i wymaga natychmiastowego przeprowadzenia działań korygujących. Brak efektywnego i systematycznego wdrażania wymagań *Kodeksu* jest również uważane za dużą niezgodność.

Niezgodność – odstępstwo związane z obiektywnymi dowodami, wskazującymi na niewypełnienie określonych wymagań *Kodeksu*.

Spostrzeżenie – stwierdzenie faktu, dokonane w czasie auditu systemu zarządzania bezpieczeństwem, poparte obiektywnym dowodem. Może to też być wskazanie przez auditora miejsc w SZB, które – jeżeli nie zostaną poprawione – mogą w przyszłości doprowadzić do niezgodności.

Obiektywny dowód – jakościowa lub ilościowa informacja, zapisy lub oświadczenia mające związek z elementami istniejącego i wdrożonego systemu zarządzania bezpieczeństwem, które bazują na obserwacjach, pomiarach lub badaniu i które mogą być weryfikowane.

Niesprawność techniczna – usterka lub błąd w działaniu części konstrukcji statkowej, mechanizmów, wyposażenia lub osprzętu.

Data rocznicowa – dzień i miesiąc każdego kolejnego roku odpowiadające dacie upływu ważności odpowiedniego dokumentu lub certyfikatu.

Zgłoszenie do certyfikacji

Do certyfikacji może być zgłoszony udokumentowany (ustanowiony w formie pisemnej) i wdrożony system zarządzania bezpieczeństwem, zgodny z wymaganiami *Kodeksu*, funkcjonujący u armatora na lądzie i na statkach, co oznacza, że:

- istnieje wystarczająca ilość obiektywnych dowodów dokumentujących funkcjonowanie systemu,
- przeprowadzono audyty wewnętrzne,
- dokonano przeglądu systemu przez kierownictwo.

Armator zainteresowany certyfikacją powinien złożyć wniosek o przeprowadzenie certyfikacji systemu zarządzania bezpieczeństwem na formularzu zgłoszenia dostępnym w Internecie lub dostarczonym przez Centralę/Placówkę PRS S.A.

W przypadku systemu nie w pełni wdrożonego, obowiązują takie same zasady zgłoszenia, jednakże audyty przeprowadzane są na warunkach określonych w rozdziale: *Wydanie dokumentów tymczasowych*.

Po analizie zgłoszenia PRS S.A. przygotowuje ofertę certyfikacji i przekazuje armatorowi.

Wysokość opłaty za proces certyfikacji wynika z pracochłonności (ilości osobodni) potrzebnych do przeprowadzenia auditu i zależy od wielkości armatora (ilości pracowników bezpośrednio związanych z SZB) oraz typów i ilości zarządzanych statków.

Opłaty za certyfikację systemów zarządzania bezpieczeństwem ustalane są na podstawie taryfy opłat PRS S.A. Do opłat wynikających z taryfy mogą być stosowane bonifikaty uwzględniające zleceniodawcę i kraj wykonywania usługi.

Opłata obejmuje:

- przegląd i ocenę dokumentacji,
- przeprowadzenie auditu w biurze armatora/na statku,
- wystawienie stosownego certyfikatu.

Armator potwierdza przyjęcie oferty przesyłając podpisane „Potwierdzenie zlecenia”. W przypadku, gdy armator wraz z auditem biura zleca większą ilość statków do auditowania, sporządza się „Umowę o certyfikację i nadzór nad systemem zarządzania bezpieczeństwem”.

Za audyty przeprowadzane na zlecenie armatora w soboty, niedziele i święta oraz w nadgodzinach, PRS S.A. może zastosować dodatek w wysokości 50% ustalonej stawki podstawowej. Do podanych opłat doliczony będzie podatek VAT oraz koszty podróży i pobytu auditorów, które nie są uwzględnione w przedstawionej ofercie.

Przygotowanie do auditu

Armator przekazuje do PRS S.A. *Księgę zarządzania bezpieczeństwem*, która oceniana jest pod kątem kompletności i zgodności z wymaganiami *Kodeksu*.

PRS S.A. powołuje zespół auditorów do przeprowadzenia auditu i wyznacza auditora wiodącego. Zasada jest powoływanie auditorów o odpowiednich kwalifikacjach i doświadczeniu z listy auditorów ISM. W zależności od potrzeb, do zespołu mogą być powołani eksperci oraz auditorzy szkoleniowi. Wyznaczeni auditorzy nie mogą być zaangażowani w udzielanie konsultacji certyfikowanemu armatorowi.

Wyznaczony auditor wiodący dokonuje oceny dokumentacji systemu zarządzania bezpieczeństwem pod kątem kompletności i zgodności z wymaganiami *Kodeksu*. Wstępna ocena dokumentacji może być również dokonana w Biurze ds. ISM. W przypadku gdy dostarczone dokumenty są niepełne lub nie spełniają w pełni wymagań *Kodeksu*, armator powinien je uzupełnić i przesłać do ponownej oceny.

W celu wyjaśnienia wątpliwości związanych z ocenianą dokumentacją może dojść do wizyty u armatora.

Proces certyfikacyjny jest kontynuowany po pozytywnej ocenie dokumentów systemu zarządzania bezpieczeństwem. Auditor wiodący opracowuje plan i ustala datę auditu w uzgodnieniu z armatorem.

PRZEPROWADZANIE AUDITU, WYDANIE CERTYFIKATÓW

Audit certyfikacyjny – biuro

W uzgodnionym terminie zespół auditorów przeprowadza audit systemu zarządzania bezpieczeństwem armatora z uwzględnieniem typów zarządzanych statków i wymogów Administracji państwa bandery.

Jeżeli armator posiada placówki, które prowadzą działalność w ramach tego samego SZB, to PRS S.A. zastrzega sobie prawo do decydowania o częstotliwości auditowania każdej placówki, niemniej jednak zasadą jest, aby co najmniej raz w okresie ważności *Dokumentu zgodności* każda placówka była audytowana.

Audit rozpoczyna się spotkaniem otwierającym, podczas którego auditor wiodący przedstawia zespół auditorów kierownictwu armatora oraz omawia zasady i ustala szczegóły przeprowadzania auditu.

Audit polega na sprawdzaniu efektywności funkcjonowania systemu i zbieraniu obiektywnych dowodów potwierdzających, że system armatora jest wdrożony od co najmniej 3 miesięcy zarówno na lądzie, jak i na co najmniej jednym statku każdego typu zarządzanym przez armatora.

Audit przeprowadza się na zasadzie próbkowania; niestwierdzenie niezgodności nie oznacza, że one nie występują i nie zwalnia to kierownictwa armatora od weryfikacji spełniania wymogów *Kodeksu* oraz krajowych i międzynarodowych przepisów prawa odnoszących się do bezpieczeństwa i ochrony środowiska.

Obiektywne dowody powinny zawierać, między innymi, zapisy z auditów wewnętrznych przeprowadzonych przez armatora zarówno na lądzie, jak i na statkach oraz zbadanie i weryfikację poprawności dokumentów konwencyjnych i klasyfikacyjnych dla co najmniej jednego statku każdego typu, do którego ma zastosowanie *Dokument zgodności*.

Stwierdzone podczas auditu niezgodności/spostrzeżenia są dokumentowane, a przedstawiciel armatora potwierdza podpisem, że je zrozumiał i przyjmuje.

Na spotkaniu zamykającym audit z udziałem kierownictwa, auditor wiodący przekazuje ustnie informacje dotyczące zgodności systemu z wymogami *Kodeksu* oraz omawia ujawnione niezgodności/spostrzeżenia. Informuje również o rekomendacji lub nie do wystawienia certyfikatu.

Raport z auditu łącznie z kartami niezgodności zostaje przekazany armatorowi bezpośrednio po zakończeniu auditu lub w okresie do 14 dni, po przedstawieniu propozycji działań korygujących.

Wydanie Dokumentu zgodności (DOC)

Dokument zgodności (Document of Compliance – DOC) wydaje się po zweryfikowaniu zgodności systemu zarządzania bezpieczeństwem z wymaganiami Kodeksu.

Dokument zgodności nie będzie wydany, potwierdzony lub odnowiony, jeżeli nie będą usunięte duże niezgodności i nie zostanie przeprowadzona ponowna weryfikacja w zakresie auditu certyfikującego.

Dokument zgodności może być wydany, potwierdzony lub odnowiony przed zamknięciem niezgodności, jeżeli działania korygujące zostały uzgodnione i zaakceptowane oraz został uzgodniony pomiędzy armatorem i audytorem termin ich wykonania.

Dokument zgodności wydaje się na okres 5 lat od daty przeprowadzenia auditu certyfikacyjnego z obowiązkiem corocznego potwierdzania jego ważności podczas rocznego auditu okresowego.

Kopie *Dokumentu zgodności* armator zobowiązany jest przesłać do każdej placówki lądowej i na każdy zarządzany statek.

Audit certyfikacyjny – statek

Audit na statku jest przeprowadzany w celu zweryfikowania, czy armator i kierownictwo statku działają zgodnie z zatwierdzonym systemem zarządzania bezpieczeństwem.

Audit obejmuje:

- sprawdzenie czy DOC jest ważny i odpowiedni dla danego typu statku;
- sprawdzenie czy na statku znajdują się stosowne dokumenty: *Księga zarządzania bezpieczeństwem*, certyfikaty konwencyjne i klasyfikacyjne, inne wymagane dokumenty;
- weryfikację efektywnego funkcjonowania systemu zarządzania bezpieczeństwem, w tym obiektywnych dowodów potwierdzających, że system jest wdrożony od co najmniej 3 miesięcy; obiektywne dowody powinny także zawierać zapisy z auditów wewnętrznych przeprowadzonych przez armatora.

Jeżeli armator posiada już ważny DOC wydany przez administrację kraju bandery lub inną RO, będzie to potraktowane jako potwierdzenie zgodności z wymaganiami *Kodeksu*, chyba że istnieje uzasadnione podejrzenie, że stan faktyczny nie odpowiada certyfikatowi.

Jako zasadę przyjmuje się przeprowadzenie auditu na statku w porcie. W wyjątkowych przypadkach, w porozumieniu z armatorem, PRS S.A. przeprowadzi audit na statku zakotwiczonym na redzie lub w czasie krótkiej podróży. Nie można przeprowadzić auditu na statku wyłączonym z eksploatacji, np. na statku w doku lub „laid up” oraz z niepełną obsadą załogową.

W przypadku statku niebędącego w klasie PRS, audit zostanie rozszerzony o przegląd doraźny.

Wydanie Certyfikatu zarządzania bezpieczeństwem (SMC)

Certyfikat zarządzania bezpieczeństwem (Safety Management Certificate – SMC), wydaje się po zweryfikowaniu zgodności systemu zarządzania bezpieczeństwem z wymaganiami *Kodeksu*.

Wydanie *Certyfikatu* uzależnione jest od:

- posiadania ważnego pełnoterminowego DOC (nie tymczasowego) dla danego typu statku,
- utrzymania zgodności z wymaganiami instytucji klasyfikacyjnej,
- spełnienia wymagań administracji morskiej państwa bandery.

Certyfikat zarządzania bezpieczeństwem nie będzie wydany, potwierdzony lub odnowiony, jeżeli duże niezgodności nie zostaną usunięte i nie zostanie przeprowadzona ponowna weryfikacja w zakresie auditu certyfikującego.

Certyfikat zarządzania bezpieczeństwem może być wydany, potwierdzony lub odnowiony przed zamknięciem niezgodności, jeżeli działania korygujące zostały uzgodnione i zaakceptowane oraz został uzgodniony pomiędzy armatorem i audytorem termin ich wykonania.

Certyfikat zarządzania bezpieczeństwem wydaje się na okres 5 lat od daty przeprowadzenia auditu certyfikacyjnego z obowiązkiem przynajmniej jednorazowego potwierdzenia ważności podczas auditu pośredniego.

Kopia certyfikatu powinna być dostępna w biurze armatora.

Działania korygujące po audicie

Armator odpowiedzialny jest za określenie i zainicjowanie działań korygujących koniecznych do usunięcia niezgodności lub przyczyny niezgodności. Armator zobowiązany jest wykonać działania korygujące w terminie nieprzekraczającym 3 miesięcy, z wyjątkiem przypadków, kiedy uzgodniono inne terminy.

Armator zobowiązany jest poinformować PRS S.A. o wykonaniu działań korygujących w przewidzianym terminie. Ocena i akceptacja przeprowadzonych działań korygujących dokonywana jest przez audytora wiodącego podczas kolejnego auditu.

Jeżeli zaistnieje taka konieczność, armator powinien przedłożyć wniosek o ewentualne przeprowadzenie auditu dodatkowego, sprawdzającego wykonanie działań korygujących.

Wydanie dokumentów tymczasowych

Tymczasowy dokument zgodności może być wydany dla ułatwienia wprowadzenia *Kodeksu* gdy:

- dotyczy to nowo powstałego armatora; lub
- do istniejącego DOC dodano nowe typy statków.

Tymczasowy DOC wydaje się na okres nie dłuższy niż 12 miesięcy i może być wydany armatorowi, który zademonstruje spełnienie przez SZB celów zawartych w 1.2.3 *Kodeksu* oraz przedstawi plan wdrożenia systemu spełniającego w pełni wymagania *Kodeksu* w okresie ważności Tymczasowego DOC.

Tymczasowy certyfikat zarządzania bezpieczeństwem może być wydany:

- dla nowo zakupionego statku,
- kiedy armator przejmuje odpowiedzialność za operowanie statkiem, który jest nowym statkiem dla tego armatora, lub
- gdy statek zmienia banderę.

Audit dla wydania Tymczasowego SMC można przeprowadzić w warunkach odbiegających od normalnych pod warunkiem, że statek jest w pełni obsadzony załogą zgodnie z *Certyfikatem bezpiecznej obsługi*.

Przed wydaniem Tymczasowego SMC, w czasie auditu na statku, należy sprawdzić, czy:

- DOC, ewentualnie Tymczasowy DOC, jest odpowiedni dla tego typu statku,
- SZB wprowadzony przez armatora na tym statku zawiera podstawowe elementy *Kodeksu* i czy był oceniany podczas auditu dla wydania DOC lub Tymczasowego DOC,
- kapitan i oficerowie posiadają znajomość SZB oraz planowanych przedsięwzięć związanych z jego wprowadzeniem,
- instrukcje, które określono jako istotne, zostały dostarczone przed wyjściem statku w morze,
- istnieją plany armatora dotyczące przeprowadzenia auditu na statku w ciągu najbliższych 3 miesięcy,
- informacje dotyczące SZB zostały wydane w języku roboczym lub w językach rozumianych przez załogę.

Tymczasowy certyfikat zarządzania bezpieczeństwem wydaje się na okres nieprzekraczający 6 miesięcy. W szczególnych przypadkach, na wniosek armatora, Administracja państwa bandery może przedłużyć okres ważności certyfikatu o dalsze 6 miesięcy.

Wydanie certyfikatów krótkoterminowych

Po zakończeniu auditu w biurze/na statku, auditor wiodący może wystawić certyfikat krótkoterminowy, ważny do czasu wystawienia certyfikatu pełnoterminowego przez Centralę PRS S.A.

Warunkiem wystawienia certyfikatu krótkoterminowego jest zakończenie auditu z wynikiem pozytywnym, brak dużych niezgodności oraz wystąpienie z rekomendacją o wystawienie certyfikatu pełnoterminowego przez Centralę PRS S.A.

Ważność certyfikatu krótkoterminowego nie może być dłuższa niż 5 miesięcy od daty przeprowadzenia auditu.

NADZÓR NAD SYSTEMEM ZARZĄDZANIA BEZPIECZEŃSTWEM

PRS S.A. prowadzi nadzór i dokonuje okresowej oceny SZB w celu upewnienia się, że armator, którego system został certyfikowany, w dalszym ciągu spełnia wymagania stawiane przy certyfikacji. W przypadku powstania wątpliwości co do spełniania przez armatora wymagań stawianych przy certyfikacji, PRS S.A. może przeprowadzić audit dodatkowy.

Roczny audit okresowy biura, audit pośredni statku

Audit przeprowadzany jest na zasadach ogólnych, zakres auditu ustala auditor wiodący w oparciu o wyniki z poprzednich auditów.

Roczny audit okresowy w biurze, mający na celu potwierdzenie ważności DOC, przeprowadza się corocznie w okresie 3 miesięcy przed lub po dacie rocznicowej certyfikatu.

Audit pośredni na statku, mający na celu potwierdzenie ważności SMC, przeprowadza się pomiędzy drugą a trzecią datą rocznicową certyfikatu, jeżeli przeprowadza się tylko jeden audit pośredni, a okres ważności certyfikatu wynosi 5 lat.

Audit odnowieniowy

Audit odnowieniowy, mający na celu zbadanie efektywności funkcjonowania SZB i zgodności z *Kodeksem*, należy przeprowadzić przed datą upływu ważności DOC lub SMC. Może być przeprowadzony 6 miesięcy przed wygaśnięciem ważności i powinien być zakończony przed końcem okresu ważności certyfikatu.

Audit dodatkowy

Audit dodatkowy może być przeprowadzony celem potwierdzenia ważności DOC lub SMC, jeżeli stwierdzono niezgodności duże, wprowadzono istotne zmiany w SZB lub gdy ilość niezgodności stwierdzonych w systemie armatora i/lub na statku podczas ostatniego auditu wymaga, zdaniem auditora wiodącego, przeprowadzenia takiego auditu.

Audit dodatkowy przeprowadza się również w sytuacji, gdy inspektor państwa bandery, oficer PSC lub inspektor PRS/innego towarzystwa klasyfikacyjnego podczas inspekcji/przeglądu stwierdzi, że występujące na statku niesprawności techniczne i/lub niezgodności uzasadniają przeprowadzenie takiego auditu.

Zobowiązania armatora

Armator utrzymuje system zarządzania bezpieczeństwem zgodny z wymaganiami *Kodeksu* oraz stosuje się do wymagań systemu certyfikacji PRS S.A.

W przypadku zmian wprowadzonych do systemu zarządzania bezpieczeństwem, armator niezwłocznie powiadamia o tym PRS S.A. w celu oceny wprowadzonych zmian.

Armator rejestruje i przechowuje zapisy dotyczące wszystkich reklamacji odnoszących się do jego systemu zarządzania bezpieczeństwem.

Armator przeprowadza działania korygujące w celu usunięcia niezgodności i przyczyn ich powstawania, powiadamiając o tym PRS S.A.

Armator zobowiązuje się do udostępnienia niezbędnych środków do sprawnego przeprowadzenia auditu.

Unieważnienie certyfikatów

Dokument zgodności i/lub *Certyfikat zarządzania bezpieczeństwem* mogą być unieważnione w następujących przypadkach:

- nie wykonano działań korygujących w uzgodnionym terminie,
- nie przeprowadzono rocznego auditu biura lub auditu pośredniego statku,
- nie wzięto pod uwagę w systemie zarządzania bezpieczeństwem poprawek wprowadzonych do *Kodeksu*,
- występują duże niezgodności mające wpływ na bezpieczeństwo ludzi, statku i środowiska morskiego, które PRS S.A. uważa za podstawę do unieważnienia certyfikatu.

Poza wymienionymi warunkami *Certyfikat zarządzania bezpieczeństwem* może być unieważniony jeśli:

- na statku nie ma ważnego DOC,
- statek nie ma odnowionej klasy PRS lub klasy innej instytucji klasyfikacyjnej spełniającej wymagania Rezolucji IMO A.739(18), Zał. 1, Art. 3,
- na statku nie ma ważnych certyfikatów konwencyjnych.

PRS S.A. występuje z wnioskiem o unieważnienie stosownego certyfikatu do Administracji, w imieniu której certyfikat został wystawiony.

Unieważnienie *Dokumentu zgodności* powoduje unieważnienie wszystkich *Certyfikatów zarządzania bezpieczeństwem* związanych z tym Dokumentem zgodności.

Dokument zgodności lub *Certyfikat zarządzania bezpieczeństwem*, którego termin ważności upłynął lub który został unieważniony, może zostać przywrócony wyłącznie po ponownej ocenie systemu zarządzania bezpieczeństwem dokonanej na zasadach obowiązujących w czasie auditu certyfikacyjnego.

PRS S.A. zastrzega sobie również prawo do zawieszenia wydania certyfikatu w przypadku niewnoszenia opłat.

STOSOWANIE ZNAKU CERTYFIKACJI ISM CODE

Przedstawiony niżej „Znak certyfikacji ISM Code” oznacza, że certyfikacja armatorskiego systemu zarządzania bezpieczeństwem na zgodność z *Kodeksem ISM* została przeprowadzona przez PRS S.A.

PRS S.A. zezwala armatorowi na używanie znaku certyfikacji na swoich dokumentach pod następującymi warunkami:

- armator może używać znaku po otrzymaniu *Dokumentu zgodności*,
- znak certyfikacji może być stosowany na dokumentach handlowych, promocyjnych lub reklamowych wyłącznie w odniesieniu do takiego obszaru działalności, który określa zakres certyfikacji (np. typy statków objęte certyfikacją),
- armator nie może zmieniać oryginalnej formy znaku certyfikacji, którego wzór dostarcza PRS S.A.
- znak certyfikacji może być używany w kolorze oryginalnym lub w kolorze czarnym na białym tle.

Wzór znaku w oryginalnym, błękitnym kolorze, PRS S.A. udostępnia w postaci pliku komputerowego.

